

Наталія Ставчук,
викладач,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ

Проблеми перекладу текстів різних жанрів активно досліджуються лінгвістами. І важливе місце тут відводиться саме перекладу художнього тексту. Як зазначає Т. Р. Левицька, точність перекладу прямо пропорційно залежить від характеру самого тексту. Якщо в науковій літературі необхідна точність та конкретність, то в художньому тексті використовується приблизний, літературний переклад, при якому можуть використовуватись слова, близькі за семантикою, але не тотожні. Це зумовлюється необхідністю вираження усєї експресивної інформації тексту – основною відмінною рисою такого тексту від наукового [3, с. 56].

Художня література, як зазначає А. В. Федоров, відрізняється своєю образністю, а також змістовою ємністю. Ця властивість проявляється у здатності автора передати більшу інформацію, ніж її передає саме слово, викликати почуття та глибокі думки в читача. Поняття змісту охоплює не лише логічну та пізнавальну сторони, а й емоційну насиченість, здатність діяти як на розум, так і на почуття читача [4, с. 67].

У процесі перекладу художньої літератури принциповим є питання передачі національної своєрідності оригіналу. Існує ризик або втратити специфіку одного зі стилів мови перекладу, або використати забагато екзотичних і незрозумілих слів. Слід пам'ятати, що національне забарвлення не можна звести до певної формальної особливості мови й розглядати разом із питанням про той чи інший елемент словникового складу мови (як діалектизм чи граматична форма) [4, с. 81].

Високоякісним перекладом твору зазвичай вважається той, при якому перекладач широко використовує перекладацькі трансформації і знає специфіку їх застосування, що представляє собою своєрідний творчий процес. Отже, у

перекладача художнього твору повинні бути риси творчої натури, він повинен розуміти головну ідею автора в повній мірі. Але при цьому перекладач повинен залишатися «в тіні» автора, по можливості найбільш повно зберігаючи авторський стиль і ні в якому разі не спотворювати основний зміст оригіналу. Відповідно складність полягає ще й в умінні балансувати між вільним і дослівним перекладом, які так само можуть негативно вплинути на стиль і зміст оригіналу. Творча індивідуальність перекладача – поняття особливе, бо мистецтво перекладу є мистецтвом перевтілення, відтворення оригіналу. Результат процесу перекладу значною мірою залежить від здатності розкрити свої власні художні можливості [2, с.43-45].

Специфічною рисою художньої літератури є індивідуальна своєрідність творчості письменника, що являє собою складну систему пов'язаних між собою особливостей, які стосуються всієї тканини твору, відбивається в образах мови та знаходить своє відображення в системі використаних мовних категорій, створюючи єдність зі змістом. Вона пов'язана зі світоглядом автора, з його естетикою і естетикою літературної школи та епохи і передбачає різноманітність проявів – як в площині змісту, так і в площині мови. Найоптимальніше рішення при перекладі: повноцінна передача індивідуальної своєрідності з урахуванням всіх його особливостей і вимог мови перекладу. Необхідно зіставити переклад з оригіналом, враховуючи зв'язки зі світоглядом автора, національного і літературного середовища, щоб перевірити, чи адекватно він переданий при перекладі. Слід пам'ятати і про індивідуальну манеру перекладача: вона або співзвучна оригіналу, або, навпаки, лише сумісна з ним тією чи іншою мірою, або суперечить йому. Ще одна характерна риса полягає в тому, що перекладач має неухильно дотримуватись відповідності культурним особливостям і стилю епохи. Перед ним постає завдання ознайомитись з визначними подіями того періоду, в якому жив автор або про який він пише, культурою країни, звідки письменник родом, тощо. Розуміння художнього твору носіями мови, в першу чергу, ґрунтується на знанні особливостей своїх реалій і рідної культури, а у представника іншої культури

може виникнути ряд труднощів з розумінням того ж самого художнього твору на рідній мові, навіть якщо переклад виконаний на гідному рівні [1, с.11].

Наступною особливістю художнього перекладу є зв'язок з нюансами оригінального твору, наприклад, ідіомами, фразеологізмами, приказками та іншими видами стійких виразів, при дослівному перекладі яких не завжди вдається повністю відобразити смислове навантаження оригіналу. Перекладач має справу з грою слів, застосовує різні трансформації, що зайвий раз доводить складність виконання художнього перекладу [4, с. 29].

Таким чином, художній переклад має двосторонній характер: з одного боку він є результатом міжлітературної комунікації, в той же час він багато в чому обумовлює і визначає її. Традиційно вважається, що основна функція перекладу – інформативна, оскільки теорія художнього перекладу не виходила за рамки національно-літературного процесу, або розуміла його надто односторонньо. Проте нині переклад виконує дві основні функції: інформативну і творчу. Отже, художній переклад – це відтворення засобами рідної мови особливостей чужоземного літературного тексту в нерозривній діалектичній єдності його змісту і форми. Переклад є одним з важливих елементів сприйняття літератури іноземною мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гнезділова Я. В. Емоційність та емотивність сучасного англomовного дискурсу: структурний, семантичний і прагматичний аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Я. В. Гнезділова. Київ, 2007. 23 с.
2. Крупнов В.Н. Практикум по переводу с английского языка на русский, Москва: Высшая школа, 2005. 279 с.
3. Левицкая Т. Р. Теория и практика перевода с английского языка на русский / Т. Р. Левицкая, А. М. Фитерман. М. : Издательство литературы на иностранных языках. 1963. 123 с.
4. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы). 5-е изд. М.: ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. 416 с.